

אויבים חדשים הגיעו, ושוב אנו נאלצים להילחם על חיינו וחיי ילדינו. נכון לראות את העניין הזה כחלק ממשהו רחב בהרבה. טבעה של הקדושה בעולם הוא שקיומה לא יציב ובטוח. נדרשת מלחמה על קיומו. בכמה פסוקים מכונה בית המקדש 'סוכה', והמשמעות היא שהשכינה שורה בדירת עראי ולא בדירת קבע. סוכה היא מבנה שצריך כל הזמן לחזק את בדיקתו, והגשם חודר דרך הסכך ופעמים רבות הוא נראה מט ליפול.

בדרך הזו יהודים נאבקו בכל הדורות, לא רק על הארץ, אלא על כל ענייני הקדושה. היו דורות שבהם היה צורך להילחם בחרב ובחנית עם רודפי היהדות, כמו בזמן החשמונאים. בדורות אחרים המלחמה לבשה אופי אחר. כמה כוח השקיעו הרמב"ם ורבי יהודה הלוי, הרמב"ן ותלמידיו, כדי להיאבק מחשבתית וחינוכית עם הפילוסופיה והשפעתה, וכדי לבצר את אמונת ישראל השלמה! כך בכל דור ודור היו בני ישראל נאבקים בכל כוח באויבי השם לסוגיהם, ומתפללים שתצלח מלחמתם.

ככל הנראה, ליישוב היהודי בארץ ישראל בדורות הללו, למרות שהוא מנוהל, למרבה הצער, בידיים חילוניות, יש פוטנציאל גדול של קדושה. העובדה שמיליוני יהודים חיים כאן מתוך סיפור יהודי וזהות יהודית, יש בה פתח גדול עבורם לחזור לאמונת אבות, בעוד שיהודים לא דתיים בארה"ב מגיעים בחלקם הגדול ר"ל להתבוללות.

סיפר לי יהודי חילוני, שכל שלושת בניו חזרו בתשובה: "רציתי לתת לילדיי חינוך יהודי-ציוני, ולכן נהגתי לערוך ליל הסדר ולקרוא את ההגדה. קשה לקיים זהות יהודית בלי מודעות והתייחסות ליציאת מצרים. במשך כל קריאת ההגדה הייתי נוהג לקרוא לילדיי, כדי להדגיש שאני לא מתכוון ברצינות. אבל הם לא הבחינו בקריצה, וחזרו בתשובה". זהו כמובן תיאור שנון, אבל יש בו כדי להמחיש את המורכבות של זהות יהודית-חילונית, ולהראות את הפוטנציאל הקיים בה להתקרבות לתורה. מהסיבה הזו, ואולי מסיבות נוספות, נחשבת ההתייחסות היהודית בארץ לעניין של קדושה, שיהודים צריכים להילחם עליו בכל עת. זאת למרות שהמודעות שלהם למשמעות התורנית האמיתית של הארץ, אולי דלה וחסרה.

זווית נוספת יש לומר על המלחמה האחרונה: כשעומדים מול המציאות בארץ בשנים האחרונות, מתמלאים פליאה עצומה וכאב עמוק. קשה לראות את התהליכים שהביאו ליישוב הארץ, ולא להתרשם שהקב"ה מוליך כאן משהו גדול ונעלם. איננו נביאים, ואיננו יכולים לקבוע בוודאות לאן הקב"ה מוליך את עם ישראל, אבל קשה להעלות על הדעת שהתרחש כאן תהליך שלא אירע דוגמתו בהיסטוריה, שהתקבצו לכאן מיליוני יהודים מכל קצווי תבל – וכל זה כדי שתקום כאן מדינת כל אזרחיה או כדי שתתקיים כאן מדינה שהיהדות שלה תתבטא בשפה העברית בלבד!

האירועים האחרונים הזכירו לכולנו שיש כאן סיפור יהודי, ושכלי הסיפור הזה לא נוכל להחזיק מעמד מול האויב האכזרי, ששונא את כולנו ומבקש להורגנו. כה חבל שאנו זקוקים לשנאה נוראה של מחבלי חמאס, כדי להבין את גודל המשמעות של השותפות היהודית.

אין לנו יכולת לדעת בוודאות ולקבוע על מה עשה השם ככה לארץ הזאת. "האלוקים בשמים ואתה על הארץ", לימד אותנו שלמה המלך, "על כן יהיו דבריך מעטים". כל מחשבותינו הן השערות בעלמא. אנחנו צריכים לשאול את עצמנו לא 'מדוע' קרה מה שקרה, אלא 'מה' השם שואל ומבקש מאיתנו לאור מה שקרה?

אנו מרכינים לפני השם את ראשו ומביעים תקוותנו שהאסון הנורא והחשש לעתידנו יחזקו את הקשר שלנו אל הברית ואל התורה. אנו מתפללים ככל יכולתנו, שמכאן והלאה נשכיל לקרוא בשם השם, ולעורר את הנאמנות לכנסת ישראל, והאחיזה בסיפור היהודי תהיה ברורה לכולנו, ולא על ידי שפיכת דמם של ישראל.

ייתב השם לכל הנושאים בליבם את שבר העם, ולא יישמע עוד שוד ושבר בגבולנו.

המלחמה שאנו נתונים בה מעוררת, לא בפעם הראשונה, את השאלה הכואבת: מדוע יהודים צריכים, שוב ושוב, להילחם על חייהם ועל בתיהם, להיאבק על זכותם לחיות בארצם? האם איננו ראויים למציאות של שלום ושלווה, ביטחון ורווחה?

במאת השנים האחרונות מתקיימים החיים היהודיים בארץ ישראל במציאות מורכבת של מאבק קשה בין שני עמים על הזכות על הארץ. האמת, שגם בעליות שלפני העלייה הראשונה (של תלמידי הגר"א והבעש"ט) הייתה מציאות לא פשוטה של התמודדות עם אויבים. המאבק הזה עם אויביו מתנהל בגלים בעלי עוצמה משתנית, והקושי והמאמץ הנדרשים מאיתנו משתנים ומתחלפים כל העת. על כל פנים, אפשר לומר בבירור, שמעולם לא הגענו למצב שקיומנו כאן היה ברור ומובן מאליה.

בשנים האחרונות, בחסדי שמיים, האחיזה היהודית התחזקה יותר, ואויביו הסירו מעל השולחן את התוכניות המעשיות להשמיד אותנו לגמרי, אבל עדיין איש אינו סבור שהחיים בארץ הפכו לפשוטים וברורים. בעשורים הראשונים לקיום המדינה הייתה המציאות הזו ברורה לכל יושבי הארץ, וממילא גם הנכונות להחזיק במלחמה ולסבול את קשייה הייתה גבוהה. ככל שחלפו השנים והדורות, וקשה היה לחשוב שהמלחמות עומדות להסתיים לחלוטין, ומנגד גם הסכנה הקיומית לחייו

הסוכה לא נופלת

למה נגזר עלינו לסבול? למה לא נוכל לשבת בארצנו בהשקט ובטח? מה הסוד שטמון כאן?

כאן פתחה – נעשה קשה לחלקים גדולים של הציבור לשאת את המשא הזה. התרגלו לשכוח לפעמים את עצם המציאות של המלחמה המתמדת. האירועים האחרונים החזירו אותנו היהודים להבנה בהירה יותר של המציאות. כולם מבינים שחיינו בארץ יהיו, בעתיד הנראה לעין, כרוכים במאבק. אנחנו כמובן מקווים שלא תמיד יתנהלו קרבות וחלק מהמאבק יתנהל בכלים אחרים, אזרחיים ודיפלומטיים, תודעתיים וכלכליים. אנו גם מתפללים שיד אויביו תהיה תמיד על התחתונה. אבל די ברור לנו שעצם המאבק עומד ללוות אותנו בעתיד הקרוב.

והשאלה הגדולה ההולמת בתודעתם של רבים: מדוע? במה אנו שונים מאומות רבות בעולם שאיש לא מאיים על עצם קיומן?

במסגרת כלי החשיבה שהתורה נתנה לנו, אנו יכולים לקבוע שהדבר הזה איננו תוצאה של טעות פוליטית כזו או אחרת, או של סיטואציה היסטורית טרגית. יש כאן משהו מהותי לגורל היהודי. את הפסוק במגילת איכה: "ציווה ד' ליעקב סביבו צריו" – שבפשוטו אולי מתייחס רק למצב החורבן, דורשים חז"ל על המציאות הכללית של כנסת ישראל.

היינו כאן בתקופת השופטים ונאבקנו באויבים. בימי בית ראשון נעלמו רוב האויבים הישנים, אבל הופיעו חדשים ושוב נאלצנו להתמודד. כך גם בימי הבית השני. שוב ושוב מגיעים אויבים ומאיימים על כנסת ישראל, ושוב ושוב נאלצים יהודים להילחם. הדורות מתחלפים, ועם ישראל חזר לארצו אחרי כאלף ושמונה מאות שנה, ושוב הוא נאלץ להמשיך להילחם. חלק מהאויבים נעלם מעל במת ההיסטוריה, וגם מי שלא, נעלם מהסיפור שלנו. יוון ורומי קיימות, ושתיהן כבר לא מטרידות אותנו יותר מדי. אבל